

Sørum-Speilet

I dette nummeret:

**Intervju med 99-åringen
Karl Martin Fonnelop
ved Svein Sandnes**

**Kristian Lieungh:
Oppvekst på Melvold i
Frogner i mellomkrigs-
tida Del 38: Om å
beskjære trær**

**Leif Mathisen: På kryss
og tvers i Sørum (5):
Blaker Skanse**

**Thor Hexeberg: Gards-
historie for Sørli – del 2**

www.sorum.historielag.no
org.nr. 984 252 994

Kjære medlem,

Det er pussig, men til tross for at det er tre ganger flere av oss enn for sju år siden, er det fortsatt et par og tretti medlemmer som møter fram på årsmøtet. Kirsten Linden og Kari Amundsen fra Akershus Fylkesmuseum orienterte om svenskeprosjektet som muséet inviterer historielagene til å være med på fram mot 2008. Flere av de frammøtte kunne bekjenne svenske røtter, men fortsatt savner vi en prosjektleder i Sørum...

12. april inviterer vi 25 prosjektledere til utvidet styremøte på Valstad Café for å drøfte hvilke tiltak vi skal iverksette innenfor de 50 prosjektene vi har definert i historielaget. Som prosjektleder bl.a. for medlemsverving må jeg si at det er vanskelig å bli konkret på hvordan vi skal få nye medlemmer til Blaker og Sørum historielag etter den utrolige medlemsveksten de siste åra. Det blir nok dere som må hjelpe til med litt venneverving.

Det vi ber prosjektlederne om før dette møtet, er at de klargjør hvilke premisser de tenker å legge til grunn for prosjektene sine i 2005. Utløser planene deres økonomiske uttelling fra historielaget, må dette inn i budsjettet. Ellers tyder all erfaring på at det å sette seg djerpe mål er en viktig måte å konkretisere et prosjekts framdrift på.

Vi har allerede markert presentasjonen av to vandretstillinger i Sørum: Utstillingen om den andre verdenskrig og Utstillingen om Bingen lenser. Til tross for at de er svært forskjellige i sitt uttrykk, synes vi de er blitt fantastisk fine begge to, og vel verdt de pengene vi har investert i dem.

Vi er også med på å arrangere flere åpne møter i år. 29. april kommer professor Tore Pryser til Valstad Café for å snakke om unionsoppløsningen 1905 i et lokalt perspektiv. Han er for eksempel opptatt av slike spørsmål som hvem de 184 menn i Norge som stemte *nei* til unionsoppløsning var.

7. juni er det hundre års siden unionsoppløsningen med Sverige, og dagen vil bli markert også i Sørum – med et arrangement på Blaker Skanse. De nærmere enkelthetene i arrangementet er ikke klare ennå, men sett av kvelden tirsdag 7. juni til en lokal markering av unionsoppløsningen!

Du må også tidlig sikre deg billetter til årets utgave av Skansespillet, torsdag 23. til søndag 27. juni!

Artikler nr. 2 – 2005 – 11. årgang

Vegen var gjørmete på Sørumsand i 1932

I 2005 er det hundre år siden Norge brøt ut av unionen med Sverige. Gjennom en rekke arrangementer over hele landet vil dette jubiléet bli markert. Historielaget planlegger en markering på Blaker Skanse 7. juni. Her i Sørums-Speilet vil vi markere 100-års-jubiléet ved å presentere noen intervjuer med folk i Sørums som har levd gjennom de fleste av de 100 åra.

Mannen som smilende åpner døra for oss i den lille leiligheten i bygget ved siden av Sørums sykehjem og ønsker oss velkommen inn, er liten av vekst. De smale, hvite fingrene forteller at han ikke har hatt tungt kroppsarbeid. De lette, ballettaktige trinnene han tar innover mot stua forteller at han har vært glad i å gå turer i skog og mark, vært vant til å finne feste for føttene i ulendt terreng.

Karl Martin Fonnéløp er født og oppvokst i Tennfjord innenfor Ålesund. Noe av dialekten derfra har han beholdt. Vatne kommune het det den gang han ble født, 9. august 1906. Etter kommunesammen- slåinger heter kommunen i dag Haram, men kirkesognet er det samme, Vatne. Foreldrene var småbrukere. Moren var født i Tennfjord og faren i ei nabobygd. Det var brattlendt, og de drev for det meste med geiter. Gutten tok først realskole, deretter middelskole. Og så gikk turen til Kristiania, som nettopp 1. januar 1925 etter 300 år hadde skiftet navn til Oslo. Her studerte han til tannlege, og i 1932 var det en ledig praksis på Sørumsand som han overtok. Helt tilfeldig var det nok ikke at han havnet nettopp her.

- Min bror hadde sju år tidligere slått seg ned som lege på Sørumsand, og det første året bodde jeg hos ham i det huset hvor tannlegene Vilberg nå har sin praksis.

- Jeg fant kona mi her på Sørumsand. Hun var datter av kjøpmann Svendsen, som på det tidspunkt var veletablert på Sørumsand. Vi giftet oss i 1937, og så mistet jeg henne etter 25 års ekteskap. Hun fikk kreft og døde i 1962. Så giftet jeg meg igjen

i 1965 med Gerd Vatterud. Hun ble rammet av demens, og er nå her på sykehjemmet. Det var jo en litt tragisk hendelse. Hun sitter der på sykehjemmet og er helt utafør, selv om hun blir godt tatt hånd om. Når jeg bor her, er det lettvis å besøke henne, og hun lyser opp med det gode smilet sitt når jeg kommer, så hun kjenner meg igjen.

På spørsmål om hvordan han opplevde Sørumsand da han kom hit i 1932, ler han en forsiktig latter og sier: - Det første som slår ned i meg er gjørmene i gatene. Det første året bodde jeg altså hos min bror i Skrivervegen, der Vilberg nå har sin praksis. Min praksis var de første årene i Kuskerud-gården. Når jeg skulle gå hjemmefra og til tannlegepraksisen, var det så gjørmene forbi apoteket at jeg måtte ta en sving rundt og gå om stasjonsområdet. En måtte faktisk utstyre seg med langstøvler i telelønningstiden for å gå ute på Sørumsand.

- Og når du skulle til Blaker, hadde du disse Fossum-bakkene, som ikke alltid var like lette å forsere. Min bror satte seg en gang fast med sin toseter Buick, og det var jo en bil en skulle tro det gikk an å ta seg bra fram med, men det hendte han måtte ut og få hjelp for å komme seg opp en bakke. Det var jo bakke opp og bakke ned der den gang.

- Svendsen-huset lå som i dag ved jernbaneundergangen. Apoteket (i dag Sørums Grill), lå der det ligger. Det samme gjorde Ekeberg-huset. Deretter var det vel villaen til Hole, der hvor posten holder til nå. Og så var det Helum bortenfor der. Og så var det fru Ordrerud. Nyveien ble gata kalt den gangen, for den var bygget i forbindelse med at den nye brua hadde kommet opp i 1927. Før den tiden var det Blakervegen som svingte seg over jernbanen, gjennom Trewaren og videre til jernbaneundergangen.

Tannlege på Sørumsand fra 1925

- Tannlegepraksisen på Sørumsand var blitt etablert omkring 1925 av en kvinnelig tannlege som drev i Kuskerud-villaen. Det var mye dårlige tenner den gangen, både blant ungdom og eldre. Det hendte faktisk at noen kom til meg i godt og vel

konfirmasjonsalderen og måtte sette inn helprotese. Det var fælt, syntes jeg, men tennene var så ødelagte at det ikke var annet å gjøre. En skyldte jo mye på kostholdet. Professor Toverud på tannlegehøgskolen var fra Aurskog, og fikk innført dette med barnetannpleie og skoletannpleie. Han skyldte mye på sukkeret og søtsakene. Men det var kanskje kostholdet i det hele tatt.

- På Kuskerud drev fru Natvig hotellvirksomhet, og gjestene var i det alt vesentlige handelsreisende. Det var ikke andre overnattingsmuligheter på Sørumsand. Tidligere hadde herr og fru Kuskerud drevet hotellet. Han kjørte også drosje, og møtte opp på stasjonen hver gang det kom tog, og kjørte dem som hadde behov for videre transport. Jeg hadde mitt kontor i tilbygget. Hallen var venteværelse, og så var det et slags verandabygg hvor jeg hadde mitt laboratorium, og så var det et rom innenfor der igjen hvor jeg hadde mitt tannlegekontor. Og det var sannelig ikke på mange kvadratmeter! Det var så vidt jeg fikk plass til et røntgenapparat der, og det var det første jeg anskaffet meg, for det var det ikke på kontoret tidligere. Utstyret bestod ellers av veggboremaskin med snortrekk og pumpestol. Og en stor lampe, da. Cyalytichet den til og med. Jeg hadde hjelp av en kontordame som ordnet med timebestillinger og noen som kom som øyeblikkelig hjelp med tannverk og måtte trekke tenner.

- Etter tre år på Kuskerud fikk jeg i 1935 leid første etasje hos Ekeberg. Der fikk jeg kjøpt det vi kalte en "unit", en søyle med luft og vann og boremaskin i stedet for veggbore-maskinen. Det var et stort fremskritt å få et utstyr som var helt nytt for meg, og som heller ikke var gammelt her i landet. På tannlegehøgskolen hadde vi jo stått med tråmaskiner. I Ekeberg-gården drev jeg i 13 år fram til jeg flyttet til eget hus i Idrettsvegen 3 i 1948.

Under krigen var det jo svært mange tyskere på Sørumsand. Din bror Peter var jo også svært aktiv som områdesjef i Milorg. Hvordan forholdt dere dere til dem som pasienter? - Styret i tannlegeforeningen ble

enige om at vi skulle stille oss solidariske, så det ikke ble noen forskjell i holdningen til å ta tyskere som pasienter. Jeg hadde noen tyske pasienter i begynnelsen av okkupasjonen, men ble fritatt for dette ganske raskt fordi jeg hadde så mange privatpasienter. Jeg husker imidlertid en tysk løytnant i flott uniform. Han tilbød meg å komme til Rhindalen for å besøke ham når krigen var over og smake på vinen der. Så ble det en annen en som overtok de tyske pasientene.

Nye arbeidsplasser på Sørumsand

Fonneløp traff aldri ingeniør Bøhn. Zachariassen hadde overtatt ledelsen av Sørumsand mekaniske verksted da han kom til Sørumsand, og både han og sønnen var pasienter. Var det andre personer i lokalmiljøet som var spesielt aktive, spør vi.

- Kjøpmann Svendsen var en svært markant skikkelse på Sørumsand. Da han kom hit på 1890-tallet var det jo nesten ingen virksomhet her. Han gjorde en pionervirksomhet på mange vis. Han satte i gang meieridriften og fikk ordnet med stoppested for posten allerede før stasjonsbygningen ble bygget.

Det var jo en stor fløterkoloni på Vestby, men ellers var det bare gårdsbruk her da han kom hit. Fløterne hadde jo de små brukene med rødmalte hus på Vestby hvor de hadde en jordlapp og krøtter, og de regnet det for en bra levevei den gangen. De stoppet jo tømmeret her på Sørumsand, og etter hvert ble det så mye av det at en kunne gå tørrskodd over elva på sommerstid. Det var et flott syn!

Trevaren og det mekaniske verkstedet var de største arbeidsplassene på Sørumsand. De laget blant annet dører og vinduer på Trevaren. Jernbanen var også en stor arbeidsgiver. Der hadde de jo også omlastingen mellom Tertitten og Kongsvingerbanen. Det var stasjonsmesteren og en som kjørte tralla, en som het Andreassen, som hadde sin faste rute mot Fetsund.

- Etter krigen drev Holte gårdsbruk på Kuskerud og hadde hester og kuer. Og så var meieriet i drift, så han leverte nok

melken dit. Før jeg fikk gjerdet inn tomta mi, hendte det at hestene kom inn på tomta og trampet ned nysådd plen. Da jeg bygget nytt hus i Idrettsvegen 3 i 1947, var det snekker Trygg Andresen som satte opp huset, og han var en flink snekker som også laget dører og vinduer. Der fikk jeg også i 1948 innredet nye kontorer til min tannlegepraksis. Jeg drev privat praksis på Sørumsand fra 1932 til 1962. Da fikk jeg spørsmål om jeg ville ta en stilling i skoletannpleien, og jeg var eneste søker, slår han fast med en liten latter. - De fleste skoletannleger hadde den gang en privat praksis ved siden av, fordi de bare fikk 1.400 arbeidstimer i året. Men jeg fikk en utvidet stilling med 1.800 arbeidstimer i året, som liksom skulle være full jobb, da. Og i skoletannpleien ble jeg til jeg gikk av med pensjon i 1976.

Ved siden av elevene på Østbyskolen hadde Fonnøløp også skoletannpleie for elevene i Blaker. Det var innredet et tannlegekontor ved siden av gymnastikk-salen på Haugtun. Til Blaker brukte jeg bil om vinteren og syklet når det ble bart om sommeren. Det var også en klinikk på Sørumsand. I dag drar alle barna til den nye, flotte klinikken på brannstasjonen.

En spesiell dramatisk begivenhet husker Fonnøløp godt. Det var brannen i huset til fru Ordrerud. Da husker han at alle måtte hjelpe til med vannbøtter for å forsøke å stoppe brannen. - Det var vel lagt ut en slange fra Trevaren, men jeg husker at vi bar bøtter med vann. Huset brant ned til grunnen, og det ble satt opp et riktig pent nytt hus der etterpå, som urmaker Nordfonn senere overtok. Senere ble dette huset revet da det svære Gjensidige-bygget skulle opp.

Fonnøløp husker at han stod sammen med noen andre interesserte da planene for de nye forretningsbyggene på Sørumsand ble lagt ut til ettersyn, og sa – Ja, dette blir i hvert fall ikke i min tid! Han gjentar historien med en liten latter, og konkluderer: - Der tok jeg feil. Og nå skal det bli høyhus i Kuskerudparken også, så utviklingen er nok ikke slutt på Sørumsand.

Store forandringer på 100 år

- I 1980 kom min datter Ellen tilbake fra Bergen og tok over Idrettsvegen 3, og jeg flyttet sammen med Gerd til hennes hus i Haldenvegen 14, like ved Bingsfoss. Søsteren bodde i andre etasje, og Gerd hadde leid ut første etasje fram til vi flyttet inn dit. Det var et trivelig sted å bo med elva tett på. Det var en fin tur å gå til Lushammeren og oppover på den andre kanten. Vi gikk ofte en runde forbi noen beverområder og kom tilbake over Larsbråtan. Jeg har alltid vært glad i å gå turer, og Gerd var også et turmenneske. Hun gikk også mye i fjellet, og på Hardangervidda med noen venninner.

- Den største forskjellen fra jeg kom til Sørumsand til i dag innenfor mitt område, er at tannhelsen er blitt så mye bedre. Særlig artig er det å se de flotte tennene til dagens ungdom. Jeg gikk som sagt av for aldersgrensen i 1976, og like etter at jeg sluttet fikk jeg et tilbud om å undersøke tennene til barn i førskolealder, og da ble jeg skikkelig imponert over hvor bra melketennene til 5-åringene var den gangen.

Hva skyldes det at tennene hos ungdommene er blitt så mye bedre, spør vi? – Det er fluoren det, kommer det kontant tilbake. Det er bare ett svar på det spørsmålet. Jeg tror ikke det er noe mindre spising av søtsaker enn det var før. Og nå er det jo et annet problem, og det er drikkingen av alle leskedrikker som ødelegger emaljen. Det er imidlertid ikke tannrøte, det er erosjon, faktisk. Emaljen forvitrer på grunn av etsende syrer i leskedrikken. Det går over hele tanna. Det blir derfor ikke vanlige hull, men emaljen forsvinner.

En god alderdom

Vi forsøker å komme inn på kommunesammenslåingen med Blaker i 1962, som førte til at Sørumsand ble administrasjonssenter. – Jeg kan huske en gang jeg traff ordfører Amundsen, ja, jeg stilte nå forresten tenna hans også, og så snakket han om det nye rådhuset. Det var allrikt det, men fasaden mot veien syntes han ikke noe særlig om. Den var for mørk. Når en kom

gående fra Ekeberg mot Hole, så hadde du den mørke flata rett i mot deg, og det var ikke noe avstiving av det nokså ensformige inntrykket. Hovedfasaden på Rådhuset ligger jo nordover. Amundsen var en veldig trivelig kar. Jeg hadde både han og kona som pasienter i årevis. Han var en flink ordfører også, tror jeg.

- Så hadde du jo Peder Moen, da, som var en aktiv politiker. Men det var mer på det regnskapsmessige området, kanskje.

Midt under intervjuet ringer det på døra. Det er middagsmaten som blir levert i en hendig innpakning. - Jeg skal ikke ha denne før nærmere klokka to, forklarer Fonnelop oss og legger maten på kjøkkenet. Jeg varmer maten selv i mikroovnen, legger han til.

- Hvordan trives du her?

- Så bra en kan forvente det når forholdene er som de er. Alternativet blir sykehjemmet, vet du.

- Det er nesten som fra ingen ting til du ser denne svære bebyggelsen i Bekkedroga her. Fonnelop reiser seg og viser oss ut på verandaen. – Det første bygget her var det Syversen fra Rånåsfoss som bygde. Det er det huset med valmet tak du ser der borte. Fonnelop peker ut huset for oss. Den store nye verkstedhallen på GE Hydro ligger rett foran oss.

- Kværner er jo blitt en svær bedrift i forhold til hva det var tidligere.

Men er menneskene forandret, spør vi – i løpet av nesten hundre år? - Ikke så lett å svare på. En forsiktig latter over det håpløse spørsmålet. - Vi er jo alle forandret. Kravene er blitt så mye større. Samfunnet er blitt så *motorisert*. Biler ute og elektrisk utstyr inne. Vi bruker maskiner til både det ene og det andre.

- Er det noen periode folk var lykkeligere enn i andre perioder? Fonnelop spør igjen, tror vel ikke helt han hører riktig. - Nei, jeg vet ikke hva jeg skal si til det. Det henger jo sammen med utviklingen over hele landet. Det har skjedd så store forandringer. Selv på landsbygda – i landbruket - har de vanskeligheter for å følge med. Maskindriften overtar helt også

der. Jeg vet ikke hvor mange hester de hadde på Val gård, men det var mange, det.

Kortidsminnet svikter

Samtalen går mot slutten. Båndet er snart slutt. Fonnelop har anstrengt seg for å huske.- Det er vel ikke så mye jeg kan bidra med. For korttidshukommelsen svikter. Jeg må skrive ned det jeg skal huske for dagen. Jeg driver med et lappesystem.

Vi forsikrer om at samtalen har vist det motsatte. Og vi spør hva han nå bruker fritida til. Ser han mye fjernsyn? - Jeg ser Dagsnytt på Fjernsynet, men jeg har et skrøpelig hode, så jeg ser ikke så mye på fjernsynet av gangen. Jeg er plaget med en intens tretthetsfølelse i hodet. Av og til også migrene.

- Jeg er glad i å lese, men det blir ikke stort mer enn avisen lenger. Tidligere var jeg glad i å låne bøker på biblioteket. Jeg har kassettpiller, men jeg har det ikke med å høre musikk og lese samtidig, og det henger sammen med tretthetsfølelsen. Skal jeg lese, liker jeg best at det er stille.

Som et siste kontrollspørsmål for å vise at det ikke er noe i veien med korttidshukommelsen, spør vi om han har vært på Festiviteten og sett hvor fint det er blitt der.

- Jeg var på Festiviteten bare for en uke siden, da Ellen tok meg med, svarer Fonnelop. Det er artig at så mange har engasjert seg i det arbeidet. Jeg må si at jeg ble imponert over alt som var gjort. De er visst en ganske stor gjeng som har vært aktive i dugnadsarbeidet. Og det er vel behov for det – selv om en nå jo har det nye kulturhuset også.

Vi takker for samtalen. På veien ut passerer vi døra til hjemmetjenesten. Vi spurte oss for der på vei inn, om de kunne fortelle oss hvor Karl Fonnelop bodde. Nei, det vet jeg sannelig ikke, han har ennå ikke kontaktet oss siden han flyttet inn her! Vi visste det nok – vi har vært på besøk hos en hundreåring som klarer seg godt selv.

Intervjuer: Svein Sandnes

På kryss og tvers i Sørums (5)

I åras løp har historielaget arrangert mange rusleturer til forskjellige kulturhistoriske steder i bygda. Guide på svært mange av turene har vært Leif Mathisen. I nummer 4/2004 av Sørums-Speilet startet vi en artikkelserie der Leif Mathisen presenterer noen av disse turene. Tanken er naturligvis at lesingen kan friste til å oppsøke stedene med familie og venner også uten guide fra historielaget. Denne gang viser vi veien til

Blaker Skanse

Kommer en riksvei 171 fra Sørumsand, tar en av mot Blaker kirke ved Shell-stasjonen og tar av til høyre før kirken. Skansevegen fører oss helt inn til Blaker Skanse, og det er avmerket parkeringsplasser hvor vi kan sette bilen før vi tar oss inn bak vollene til fots.

Stedet er vel verdt et besøk – både av historiske og miljømessige årsaker. Skansen ligger flott til ovenfor bebyggelsen ved Blaker stasjon og Glomma. Denne artikkelen bygger i store trekk på et hefte skrevet av Odd Skullerud om ”Blaker Skanse og nærmeste omegn”.

Grunnen som Blaker Skanse er anlagt på er utskilt fra Svarstad. Det er kort gange fra Skansen til bebyggelsen på Svarstad-gårdene. Svarstad Østre har en ærverdig hovedbygning fra 1700-tallet.

Blaker Skanse ble anlagt i 1683 som et ledd i den såkalte ”Glommalinjen”. Fra 1640-årene og framover ble det anlagt festninger langs Glomma fra Fredrikstad til Elverum. Festningsverkene hadde til hensikt å stanse innfall fra svensk side. Blaker Skanse var strategisk viktig for å hindre overfart over Blakersund av hæravdelinger for framrykking mot Christiania (Oslo).

Bygging av Skansen ble utført som pliktarbeid av folk fra flere Romeriks-bygder. Det var stort oppbud både av mannskap og hester som hadde som oppgave å kjøre fram byggematerialer, jord, stein og tømmer. Mange var også beskjeftiget med byggearbeidene. Det hele ble ledet av en øverstbefalende for den

norske hær, feltmarskalkløytnant G.W. Wedel.

Blaker Skanse har aldri blitt skadet ved krig. Like før Karl 12. i 1718 gjorde sitt innfall i Norge, hadde Skansen i 1717 og 1718 gjennomgått vedlikeholdsarbeider slik at den var i god stand.

Da svenskene rykket fram mot Blaker 6. desember 1718, var det i alt 600 mann på festningen bestående av et kompani fra Jydske regiment og 1. bataljon av 2. Akerhusiske regiment. Svenskene forlangte at Skansen skulle overgi seg, men dette ble avslått av oberst Prætorius, øverstkommanderende på Blaker Skanse.

General Gaffron, som hadde kommandoen over de norske styrkene ved Glomma, hadde sitt hovedkvarter på Val i Sørums. Om morgenen den 18. desember kom generalmajor Gaffron og oberst Preutz over Blakersund for å konferere med oberst Prætorius. Under konferansen kom det melding om at svenskene hadde foretatt et raskt oppbrudd i ly av den tette tåken som lå over stedet om morgenen og var på fullt tilbaketog i retning Høland. Den neste dag ble det kjent at grunnen til den raske tilbaketrekkingen var at Karl 12. hadde falt på Fredriksten festning 11. desember.

Blaker Skanse hadde ingen garnison da svenskene angrep Norge i 1808, etter at Fredrik 6. hadde erklært Sverige krig. Det var et stort høymagasin på Skansen som svenskene fant da de kom dit 17. april. Det ble straks rekvirert folk og hester i Blaker for å frakte høyet østover til hovedkvarteret på Haneborg. Bare noen dager senere ble svenskene slått ved Toverud i Aurskog.

Etter at Norge kom i union med Sverige i 1814, ble Blaker Skanse regnet som unødvendig forsvarsanlegg og ble nedlagt som festning 1820. Den ble likevel benyttet som militært anlegg/depot til 1894. Fra 1894 var Skansen i privat eie inntil staten i 1916 kjøpte anlegget for å legge den nye sentralskolen for husflidsundervisning dit.

Statens Husflidsskole begynte undervisningen i 1917 i kommandantboligen – bygd i 1811. I 1923 kunne også

skolen ta i bruk den restaurerte artilleri- og magasin-bygningen. Den er opprinnelig fra 1740-årene. Den tredje av de fredede bygningene på Skansen er kruttmagasinet, også det fra omkring 1750. Restaureringsarbeider ble foretatt i 1937 og 1972. Til skolens formål ble smia bygd for jern- og metallavdelingen i 1920. Administrasjonsbygningen (Nansebygget) ble påbegynt i 1946 og Studentheimen 1969/70. Den gamle kommandantboligen brant i 1973, men er gjenoppbygd med utvendig utseeende nøyaktig lik bygningen som brant. Innvendig ble den utformet mest hensiktsmessig til skolens formål. Den nye bygningen ble tatt i bruk i 1977.

Fra 1966 het skolen Statens lærerskole i forming, Blaker. I 1981 ble navnet endret til Statens lærerhøgskole i forming, Blaker, og fra 1994 Høgskolen i Akershus, avdeling for forming og produktdesign, Blaker. I 2003 ble skolen flyttet til Kjeller i Skedsmo sammen med de andre høgskoleavdelingene i Akershus. Det arbeides nå med planer om alternativ utnyttelse av festningen og skoleanlegget.

Leif Mathisen

Området rundt Blaker Skanse

Torsdag 12. mai klokka 18.30 møtes vi ved inngangen til Blaker Skanse for å bli med Torbjørn Eid på en rusletur i Blaker Skanses nærmeste omegn. Hvor gikk Den Fredrikshaldske kongeveg? Og hvilken nytte gjorde den jernstanga som står nede ved elva? Hva forteller sagnet om Blakastad? Og hvor kan vi se grensene for det store leirraset i dag? Ta med noe å bite ti, så raster vi underveis.

Hulveger og gravhauger

Torsdag 16. juni klokka 18.30 møtes vi ved Sørums skole for å bli med Dag Nordsveen på en rusletur på Valsmoen. Vi skal følge gamle hulveger og beundre store gravhauger som vi til daglig haster forbi på riksveg 171. Og hvor stod den kjerka Erling Skakke kom til kyndelsmessa til 2. februar 1167, og hvor han ble angrepet av Olav Ugjæva? Ta med noe å bite ti, så raster vi underveis.

Oppvekst på Melvold i Frogner i mellomkrigstida

Del 38: Om å beskjære trær og den gamle hagen på Melvold

På gårdsplassen hjemme var det mange store trær. Det var blant annet et eld-gammelt piletre med en kort, tykk, skjeiv stamme. Den delte seg igjen i flere tykke stammer eller grener. Da jeg var liten, ble det med mye strev skåret ned. Senere ble det flyttet et ganske stort eiketre fra hagen og plantet der hvor pila hadde stått. Eika stod nær inntil en stor bøk nær granhekken et stykke fra hjørnet mot alléen. Disse trærne presset hverandre, og derfor måtte eiketreet flyttes.

Det måtte jo taes med en diger jordklump på røttene for at treet kunne leve videre, og det skapte store problemer på grunn av tyngden. De prøvde å få det på en lem på stivvogna, men stanga mellom forstillingen og bakvogna knakk, og en gårdsgutt fra Hedmarken som var med på flyttingen, beit ut ei tann under strabasene. Med mye slit og strev kom nå allikevel eika på plass der hvor pila hadde stått. Dette var i 1931, og i mange år har det vært et fint tre med høy stamme slik som et tuntre skal være.

Far hadde stor forståelse for å beskjære trær, og jeg er glad for at han lærte meg kunsten. Det har vært en god og nyttig lærdom som jeg har hatt mye nytte av senere i livet. Det er om å gjøre å skjære av grener som skal bort helt inntil stammen. Da går det ikke så mange år før det er grodd bark over skaret, og det som er igjen er bare en liten ujevnhet på stammen. Hvis en derimot lar det være igjen en stump av greina, går det råte i den, og dette brer seg igjen inn i treet.

På vestsiden av gårdsplassen, mellom hovedhuset og bryggerhuset, står det et digert eiketre som har sin historie. For omkring 140 – 150 år siden (1840-årene, red.anm.), bodde min farfar og hans søsken i Oslo. En søndag de var på tur i skogen i nærheten av Kristiania, fikk de se et lite eiketre som de tok med seg hjem. Som smågutt hørte jeg at de hadde vært på tur i

Nordmarka og funnet eiketreet der, men det tviler jeg meget sterkt på. For det første var det den gang utenkelig at byfolk gikk i Nordmarka på søndagstur, og om de hadde gjort det, så var det neppe noe eiketre å finne der. Nok om det. De tok nå i alle fall den vesle eika med seg hjem. De hadde villa med hage i Fagerborggaten og plantet treet der. Der stod det i mange år og ble nok ganske stort. Etter at bestefar hadde kjøpt Melvold i 1863, ble eika tatt opp og sendt med jernbane til Frogner stasjon og fraktet videre hjem. Der ble den plantet og står på samme sted i dag. Nå er den et kjempestort tre med en høy, tykk stamme og en vid, svær krone. Gjennom årene har den båret massevis av eikenøtter til stor glede for ekorn og nøtteskriker.

Den gamle hagen på Melvold

Den gamle kongeveien mellom Kristiania og Trondheim gikk langs hagegjerdet på Melvold i en lengde av litt over 100 meter. Veien var i offentlig eie til 1871. Da ble den nye veien i "Melvold-Enga" lenger øst ferdig. Min bestefar ydet gratis grunn til den nye veien mot å få tilbake grunnen der den gamle veien hadde gått. Far var født i 1873. Han fortalte at da han var liten gutt, hendte det iblant at bykjørerne om vinteren kjørte den gamle veien når de skulle hjem igjen. Selv om veien var brattere, syntes de vel nærmest av gammel vane at det var en fordel å kjøre der. Den bratteste delen av veien nedenfor hagen hjemme var fegate før i tiden, og steinsettingen fra gammel tid kom tydelig fram.

På innsiden av hagegjerdet, som var av rutenetting festet på stolper av vinkeljern, var det i min barndom en gammel tornehekk. Etter hvert ble hekken så gammel og glissen at den ikke var pen lenger, og i juli 1927 ble den revet opp med rot. Etter å ha rensset og jevnet jorda der hekken hadde stått, ble det plantet en granhekk. Det var far som først og fremst stod for arbeidet. Den sommeren hadde vi en gårdsgutt som het Ole, og han var med for å hjelpe til. Han var fra Valdres, og vi kalte ham bare for "Ole Valdres", for han var ikke så lite original.

Det var han og jeg som plantet de fleste av hekkeplantene, mellom 300 og 400 stykker. Hekken står der ennå, og har holdt seg svært bra etter å ha vært klippet regelmessig i alle år.

Hagen hjemme var en kjær og koselig plass, og omfattet et stort område. Mot syd og vest var det gamle granhekker, men langs allèen var det bare et nettinggjerde som endte i en jernport like ved hjørnet av den gamle hovedbygningen. Hekken på sydsiden gikk langs veien til nabogården, og den på vest-siden sluttet i en vinkel mot kjøkkenfløya på huset. Utenfor den hekken var det et lite jorde på noen få mål som vi kalte "Saue-jordet". Navnet hadde det fått fordi det i min tidligste barndom var brukt som beite for noen få sauer som vi hadde den gang. Blant dem var det også en bukk som var litt sint. Som femåring ble jeg stanget over ende av den bukken, og ble naturligvis redd. Langs sydsiden av huset var kjøkkenfløya som stod i vinkel med hovedhuset. Utenfor der kan jeg så vidt huske at det stod et langt stativ med skråtak og under der noen bikuber av halm. Jeg kan minnes at far slynget honning, og det hendte i blant at jeg fikk biestikk. Stativet og bikubene ble fjernet da jeg var liten.

Videre langs sydveggen av bygningen var det tre epletrær som vokste og var festet inn til veggen i såkalt espalie. Der var det godt og varmt, og på de trærne var det for det meste både mye og fin frukt. På østsiden av bygningen var det en trapp opp til et åpent platå foran døren inn til et rom som ble kalt hagestuen. Om sommeren bodde det som oftest piggsvin under dette platået, og om kveldene når de kom fram, satt vi mange ganger og så på dem. Huset hadde ikke kjeller, men en gråsteinsmur med luftehull som piggsvinene kunne gå inn og ut av. Der inne under gulvet var det tørt og fint, og der lå de i dvale om vinteren. De dro inn tørt løv dit om høsten.

Jeg har tidligere nevnt at det på hjørnet av bygningen mot allèen var et kort gjerde bort til hageporten, som var dobbel og laget av ganske tynne og nokså smale jernspiler. Like inn til porten, på siden mot bygningen,

stod det et skjevt kastanjetre. Det måtte fjernes da huset ble revet. Av stammen ble det skåret materialer og av disse ble det laget en bordplate. Bordet med den platen står i gangen på Melvold der peisen er, og i bordplaten synes det tydelig en knekk i treverket. Far fortalte om årsaken til dette, og den var slik:

I bestefars tid, da kastanjen var liten og nyplantet, kom det en dag en løsgjenger gående. Han spurte antakelig om å få mat, og det fikk han sikkert. Hva han ellers forlangte, visste ikke far. Han ble i hvert fall harm for et eller annet, og da han gikk fikk han se det lille kastanjetreet. Da fikk han den ondskapsfulle idéen at han skulle hevne seg ved å knekke den tynne stammen. På den måten fikk han rimeligvis utløsning for sin harme. Da bestefar fikk se at kastanjen var brukket, ble han naturligvis veldig lei seg. Treet ble nok spjelket på en måte og vokste altså videre, men skakt og skjevt var det i all tid siden. Slik har det seg altså at bordplaten har tydelige merker etter en knekk i trestammen. Den omstreiferen fikk ved sin ondskap i hvert fall satt varige spor etter seg.

På innsiden av nettinggjerdet nedover langs alléen, var det tett med store gamle trær. De var plantet der for å skaffe hagen ly for nordaværet. Trærne var plantet i to tette rekker, men rekka nærmest gjerdet hadde gjennom årene hatt for mye skygge, og vokste derfor sent. De stod også for tett, og da de ble større, var det noen av dem som ble fjernet. De trærne som står i rekka nærmest hagen, har fått rikelig med sol og lys, og danner en frodig og tett løvvegg mot syd. Det er mange forskjellige treslag som står der, og det er mer enn 100 år siden disse er plantet. Det er lønn, bjerk, alm, lind, eik, lerketre, kastanje og bøk. I disse trærne har det bestandig vært et yrende fugleliv, og flere slags fugler har brukt å bygge redene sine der. Jeg glemmer aldri den intense fuglesangen som var der om sommeren. Den var virkelig koselig å høre på.

Retten utenfor hagestuetrappen, et stykke ute i hagen, var det et sirkelrundt blomsterbed, og hele bedet skrånet oppover

mot en stor, rund sementkum. Midt i kummen kom det opp et vannrør, og på toppen av røret satt en spreder. Var det rikelig med vann i vannverkets dam oppe i Vardeåsen, hendte det en fin sommerkveld, eller en søndag i blant at far skrudde på vannet i sprederen. I midten kom vannet rett opp i en litt tykk stråle, og rundt om på sprederen var det små dyser som fordelte vannet i tynnere stråler som gikk mer utover mot sidene. Det var veldig stas når vi så dette, men ofte var det ikke.

I blomsterbedet rundt kummen var det flere slags planter. Innerst var det pinseliljer som duftet nydelig når de stod i blomst ved pinsetider. Så var det akkeleier, pioner og roser, sneklokker og noen få andre slags lave blomster som blomstret etter hvert utover sommeren. Langs kanten, rundt hele bedet, lå det i min barndom en rad med kjempestore sneglehus. De var ca. 20 – 25 cm. lange og sterkt kjegleformet. De var kommet fra Syd-Afrika, og en onkel og tante av meg, som hadde bodd der nede i 20 år, hadde hatt dem med seg hjem derfra. Når en la øret inn til et sneglehus og lyttet, hørtes det alltid en sterk sus. Hele anlegget med kummen og blomsterbedet var både pent og koselig, og det var leit at det måtte fjernes da den nye bygningen ble satt opp.

Hele hagen var nok veldig gammel, og det var tydelig at det var lagt ned mye arbeid der for å få til en bestemt plan. Det var bl.a. gravet ganger som var 10- 15 cm. dypere enn gressbakken ellers. Disse gangene lå i et bestemt mønster og utgjorde i alt en ganske anseelig lengde i den store hagen. Langs veien, der den nye gran-hekken ble plantet, var den lengste gangen. Mellom denne og hekken stod det tett med store, gamle ripsbusker, og det var mange.

Ellers stod det bærbusker, både rips, stikkelsbær og solbær på begge sider av disse gangene. Noen epletrær stod også innimellom her og der, og det var ikke særlig praktisk at eplene falt opp i bærbuskene. Fruktrær og bærbusker skulle naturligvis stått hver for seg. På plenene ellers var det ganske tett av større og mindre epletrær, og noen av dem var gamle og

svært store, og kunne bære mye frukt. På grunn av størrelsen var det både tidkrevende og vanskelig å høste dem. En eplesort som jeg likte svært godt, het Hvit Astrakan. De var gulaktige og søte og den siden av eplene som hadde hengt mot sola var ofte helt "glassen". De ble derfor kalt for "glassepler". Med stort og smått var det omtrent åtti epletrær, og det var også to store gråpæretrær. Pærene på disse var små og nokså faste, men hadde en nydelig smak. Enkelte år kunne det være mye pærer, og da likte i hvert fall jeg meg. Andre år kunne det være lite eller nesten ingen ting. Eplehøsten var for det meste jevnere.

I hagen var det altså epletrær av forskjellige slag. Det var alt fra sommerfrukt og høstfrukt, som ikke var særlig holdbar, til vinterfrukt som kunne holde seg godt og være gode til utpå vårparten. Jeg husker et stort tre som bar irrgroenne epler i store mengder nesten hvert år. De var så sure at de ikke var spiselige i det hele tatt, men mor brukte dem til gelè, og det passet de nok veldig godt til. I hvert fall ble gelèen god.

I hagen var det også noen plommetrær, eller nærmest store busker. Det var minst et par sorter, både gule og røde, men det var ikke hvert år at det ble særlig mye plommer, for det var ikke lett og god "plommejord" hjemme. Plommetrær vil helst ha sandholdig jord.

Nederst i hagen, mot syd, kan jeg så vidt huske at det var en avlang dam med mye grønske på. Den hadde vel tidligere vært brukt til vanning i hagen, men i min tid ble ikke vannet brukt til noe i det hele tatt. Dammen ble også fylt igjen da jeg var liten.

Ved siden av dammen, ved hjørnet av hekken og gamleveien, stod det tre gamle, digre nøttekjerr, og på disse ble det vanligvis ganske mye nøtter. Nøttene var små og ofte dårlige, og det var ikke så mye vi brukte å plukke inn. Noen ekorn fant alltid fram dit og koste seg veldig i disse nøttekjerrene utover høsten.

Lysthuset

Det var en annen ting som heller ikke må glemmes, og det er lysthuset. Det lå inntil

granhekkene på vestsiden av hagen, og var omgitt av store, tette syrinbusker. Lysthuset hadde inngang fra syd, og der inne var det benker av tre rundt det hele. Midt i lysthuset stod et ganske stort bøketre, og på et stativ rundt det lå en stor, rund skiferplate med hull i. Gjennom det hullet hadde treet vokst.

Når det var varmt, pent vær, hendte det en sommersøndag i blant at vi drakk kaffe i lysthuset. Det var jo stor stas og veldig koselig. Vi var jo der noen ganger ellers også, men det var ikke så ofte. Myggen kunne være veldig plagsom der inne.

Det var naturligvis de som lurte på hvordan skiferplata kunne ligge rundt treet. Det var naturligvis slik at den var tredd ned over boken da den var ganske liten, men det var jo litt spesielt å se. Etter hvert som treet vokste og ble stadig tykkere, måtte far hugge ut mer og mer av skiferplaten for at det skulle bli plass til stammen. En gang han holdt på med det sprakk hele plata, og det var delvis årsaken til at det ble slutt med hele lysthuset. Benkene begynte også å bli gamle og dårlige, og det var slutt på hele kosestemningen der inne.

På høyre side av inngangen stod det en liten spesiell busk som heter tyspast. Den blomstret på bar kvist med røde blomster ganske tidlig om våren, og blomstene hadde en nydelig duft. Senere ble det røde bær på busken, og de var giftige.

Det var ren høytid når jeg en tidlig vårsøndag med snøflekker her og der, var med far ned i hagen for å se om tyspasten blomstret. Samtidig så vi etter om snøkløkkene, som stod i plenen litt lenger nede i hagen, var kommet i blomst. Både far og jeg var glade i blomster og hygget oss med å se på dem.

I de senere årene er hagen på Melvold gjort helt om, og det er slutt på de gamle, koselige forholdene som en gang var. Hekken på sydsiden og den nedre delen av hekken mot vest er fjernet, og frukttrær og bærbusker er hugget og ryddet bort. Der det før var hage, er nå blitt en del av "Sauejordet", og det hele virker nakent og goldt. Ingen ting kan vare evig, heller ikke en gammel hage. **Kristian Lieungh**

Gardshistorie for Sørli (del 2)

I forrige nummer av Sørum-Speilet startet vi Thor Hexeberg's artikkel om gardshistoria for Sørli. Her fortsetter vi med del 2. Til høsten kommer bind 2 av Sørum bygdebok, som også inneholder historien til Sørli

Den andre halvparten av Sørli

Den andre halvparten av Sørli overtok i 1752 Kristoffer Hovelsen, som var gift med enka Kari Kristoffersdatter Sørli. Hun var enke etter Gulbrand Larsen Sørli og døde 60 år gammel i 1765. Kristoffer og Kari fikk iallfall disse barna: Johan Henrik (kalte seg senere Jan), overtok en fjerdepart av Sørli, Kristian, født 1756, kalte seg Sørly og ble militær, Kari, overtok garden, og Inger, gift med Arne Trondsen, kom til Holter og Kjustad. I manntallet 1762 stod Kari som eier. Kristoffer og Kari var meget velstående. Boets løssøre var taksert til 400 riksdaler og i tillegg kom halve Sørli. (Opplysninger fra P.O.Asak)

Kristoffer Hovelsen overdro garden til sin datter og svigersønn Halvor Bottelsen som var fra Nes i Rælingen. Han var gift 1. gang med Mette Olsdatter og 2. gang med Kari Kristoffersdatter Sørli (datter av Kristoffer Hovelsen). Hun var født ca. 1745 og var død i 1779, da det ble holdt skifte etter henne.

Det ble holdt skifte etter Halvor i 1776. Med Mette hadde han disse barna: Ole, Hans, Kristoffer og Mari som var gift med Jakob Iversen Fjerdingsby. Med Kari Kristoffersdatter hadde han barna Kari, Hanne og Halvor. Det ser ut til at de to siste døde små.

Ved det forrige skiftet på denne garden, etter Kristoffer Hovelsen, var boet meget velstående. Ved skiftet etter Halvor Bottelsen i 1776 viste det seg at bruttoformuen var på 830 riksdaler, men at boets utgifter var de samme. Skiftebrevet sier kort og godt at intet var å arve. Nå ble denne halvparten av Sørli delt i to, sannsynligvis i 1774.

En fjerdepart av Sørli

Den ene delen, altså en fjerdepart av Sørli, gikk over til Halvor Bottelsens enke, Kari Kristoffersdatter, som giftet seg igjen med Tomas Hansen fra Hovin i Ullensaker, død 68 år gammel i 1809. I følge folketellingen 1801 var Tomas gift 4 ganger, men i skiftet etter ham i 1809 er nevnt bare 3 ekteskap. Per Otto Asak har funnet ut at hans første kone het Anne Amundsdatter fra Bjørke i Ullensaker. Vi vet ikke om det ble noen barn i dette ekteskapet. Annen gang ble Tomas gift med enka Kari Kristoffersdatter Sørli og med henne fikk han sønnen Kristoffer, født 1778, som var død før 1809, for han er ikke nevnt i skiftet etter Tomas.

Det ble holdt skifte etter Kari i 1779, og nå var nettoformuen i boet på hele 500 riksdaler. Økonomien hadde altså bedret seg betraktelig siden Halvor Bottelsens tid. Boet eide nå en fjerdepart i Sørli siden delingen i 1770-årene. Tomas Hansen giftet seg 3. gang med Dorte Jakobsdatter. Per Otto Asak opplyser at hun var fra Skårer i Fet. Barn: Jakob, født 1780, overtok garden, Hans, født 1784, kom til Bæreg, Lars, født 1798, overtok etter sin bror Jakob, og Anne 1792-1813. Tomas Hansen giftet seg 4. gang med Marte Jonsdatter Hexeberg fra Frogner, sannsynligvis døde 67 år gammel i 1827. De fikk en datter som het Dorte, 1798-1883, som ble gift med Erik Helgesen Bakke.

Det ble holdt skifte etter Tomas i 1809, og nettoformuen var på 377 riksdaler. Med fire ekteskap og barn med flere koner, var det ikke annet å vente enn krangel om odel. Det ble odelsøksmål i 1786, og Tomas måtte ut med en sum til stedatteren Kari Halvorsdatter som var odelsberettiget.

Ved skiftet etter Tomas i 1809 ble garden overdratt til hans eldste sønn Jakob Tomassen, født 1780, gift med Lisbet Jonsdatter Hexeberg fra Frogner. Hun var søster av Jakobs stemor Marte Jonsdatter. Ekteparet fikk ingen barn.

Men nå ble denne Sørli-garden delt enda en gang. Se g.nr. 51, br. nr. 8 og 9.

En annen fjerdepart av Sørli

Jan Henrik Kristoffersen erklærte i 1774 at han ikke var i stand til å overta mere enn fjerdeparten av Sørli. Jan Henrik het opprinnelig Johan Henrik, men forkortet fornavnet til Jan. Han var sønn av Kristoffer Hovelsen og Kari Kristoffersdatter Sørli.

Jan Henrik Kristoffersen var født 1752 eller 1753 og døde i 1835. Han var gift to ganger. Hans første kone het Mari Olsdatter som døde 38 år gammel i 1793. Barn: Kari, født 1775, gift med Nils Torsteinsen Yssimoen, Mari, født 1777, Anne, født 1780, Kristoffer, 19 år i 1801, gift med Marte Hansdatter, visstnok fra Sulerud, overtok Teie, Ole, 14 år i 1801, gift med Berte Hansdatter Sørli, overtok også Teie, Kristian, født 1792, gift med Anne Jakobsdatter fra Kjeller i Skedsmo, overtok Nordgarn 51/15, og Olea.

Samme år som Mari døde, giftet Jan seg igjen med Dorte Svendsdatter. Hun døde 67 år gammel i 1830. Med Jan fikk hun to barn som levde opp: Mari (!) (det var ikke uvanlig at to i samme søskenflokk hadde samme navn), gift med Amund Eriksen Asak-eie, og Sofie, født 1799, gift med Hans Eriksen fra Bæreg. De kom til Kamphus i Frogner. I 1805 ble også denne garden delt. Se Nordgarn 51/15 og Teie 51/13.

Vestigarn G.nr. 51, br.nr. 8

Ved delingen av Jakob Tomassens bruk i begynnelsen av 1800-tallet, beholdt Jakob den delen som senere fikk betegnelsen g.nr. 51, br.nr. 8, i dagligtale kalt Vestigarn. Garden fikk en skyld på 5 ½ lispund tunge.

I 1813 solgte Jakob Tomassen garden til sin bror Lars Tomassen 1798-1833, gift med Marte Olsdatter. Hun døde 75 år gammel som føderådsenke i 1865. Barn: Hans, født 1816, ble sannsynligvis gift med Mari Hansdatter, født på Hønsen-eie. (I folketellingen 1865 står det imidlertid at Hans Larsen var ugift), Anne Dortea, født 1819, gift med Johan Olsen Sørli (sønn av Ole Hansen Sørli), Ole, født 1823, gift med Dortea Hansdatter fra Lunder, Karen eller Maren 1825-1840 og Jakob 1829-1859.

Den neste eieren av Vestigarn ble Lars Tomassens sønn Hans Larsen, født 1816. Han er oppført som eier av denne garden i 1865, men skjøte fikk han først i 1870.

I 1884 skjøtet overformynder og verge for Hans Larsen denne eiendommen samt noen parter av Merli til Hans Petter Chr. Hansen Sørli 1860-1944 (sønn av Hans Kristiansen Sørli), gift med Betsy Marie Brakkasvolet fra Vinger 1866-1957. Barn: Harald 1889-1946, gift med Gulborg Bøhler, kom til Teie. De andre barna som ikke var gifte het: Magnhild 1890-1969, Helga 1893-1984, Olaf 1894-1967, overtok Bakketun 51/37, Sigurd 1896-1988, Inga 1899-1973, Hans 1900-1968, Borghild 1904-1958, Ragnvald 1906-1944 og Trygve 1909-1992.

Folketellingen 1900 oppfører Johan C. Hønsen som eier av Vestigarn. Han var født i 1848 og døde i 1934, gift med Karen Asak 1853-1933. Barn: Sigvald, født 1874, overtok Hønsen, Ole, født 1879, brannkonstabel, gift med Anna Sørli, Inga, født 1881, gift med Ole Kjenner i Lier, Magna, født 1881, gift med Edvard Tangerud, Konrad, født 1888, overtok eiendommen, Martin, født 1890, Minda, gift med Bernhard Løken i Nittedal, Sverre 1895-1963, gift med Margit Døhli, kom til Haraset, og Berta, født 1897, gift med Johan Berg.

Som nevnt bodde Johan Hønsen i Vestigarn i 1900, men først i 1905 fikk han auksjonsskjøte. De neste som hadde skjøte på denne garden var Fredrik Dahl og Bernhof J. Dahl. De fikk skjøte i 1920, men allerede to år etter ble det utstedt auksjonsskjøte til Konrad Hønsen 1888-1961, gift med Karen Berg 1894-1948. Barn: Klara, født 1919, Aslaug 1922-1997, gift med Johan Huseby, Skedsmo, Marte, født 1924, gift med Kåre Nafstad, Østby, Rolf, født 1931, gift med Kari Hertenberg.

Konrad Hønsen solgte Vestigarn i 1928 til Olaf og Signe Fløgstad. I følge folketellingen 1930 var Fløgstad født 1900 og hans kone Signe Gunhild fra Berger i Skedsmo, født 1904. De hadde

3 gutter: Olav (se nedenfor), Arne og Thorleiv.

Nå gikk garden på handel noen år. I 1935 ble det utstedt auksjonsskjøte til Olav Fløgstads sønn Olav Fløgstad, født 1926, men i 1937 gav hans verge skjøte til Arthur Hansen Ustvedt fra Ski.

Den neste eieren ble Alf Bjerkek som igjen solgte til Arne Lerengen fra Gjerdrum. Lerengen forpaktet bort garden noen år til Gunnar Stenersen, og i 1949 skjøtet Lerengen garden til Carl Cock 1892-1964.

Senere eier har vært Sørums Sparebank, som solgte garden som tilleggsjord.

Østgarn G.nr. 51, br.nr. 9

Ved delingen i 1828 gikk halvparten av Jakob Tomassens gard over til hans bror Hans Tomassen Bæreg 1784-1850 (sønn av Tomas Hansen Sørli), gift med Mari Svendsdatter Bæreg, født 1784.

Hans og Mari overtok Bæreg, 50/2. De fikk mange barn som alle sammen er født på Bæreg: Ole 1809-1894, overtok en av Bæreg-gardene (50/3), gift med Gunhild Marie Paulsdatter Vestby, Dorthea, født 1811, gift med garver Axel Hansen fra Aker, overtok 50/2, Anne Marie, født 1818, gift med Hans Andersen, overtok også 50/2, Sven, født 1829 og Karen, født 1829.

Så fulgte denne garden Bæreg-folkene til ca. 1910 da den ble solgt til Karl Nordby (skjøte 1932) 1882-1972, gift med Lydia Merlid 1883-1925. Barn: Helga 1909-1997, gift med Leif Sagen, Reidar, født 1911, overtok garden. Karl Nordby bygde den hovedbygningen som ble revet for noen år siden.

I 1956 overtok hans sønn Reidar Nordby 1911-1987, gift med Agnes Bakke, født 1925. Barn: Liv, født 1947, bor i Tyskland, Bjørg, født 1950, gift med Idar Lethigangas, Rolf, overtok garden, Knut, født 1954, salgssjef, og Tor, født 1962, bulldozerfører, gift med Tone Lethigangas.

I 1979 overtok Reidar og Agnes Nordbys sønn Rolf Nordby, født 1951, gift med May-Anne Vikan, født 1951. Barn: Annika, født 1981 og Tommy, født 1989.

Rolf Nordby er landbruksmekaniker, og May-Anne er drosjeeier. Rolf Nordby har revet de fleste gamle husene på garden, unntatt drengestua, og han har bygd ny hovedbygning. Han har også kjøpt en del av Nordgarn (51/15) hvor han har modernisert noen av husene. Denne Sørli-garden er nå på 230 mål innmark og 40 mål skog. Driften er lagt om til kornproduksjon.

Nordgarn G.nr. 51, br.nr. 15

Jan Henrik Kristoffersens sønn Kristian Jansen overtok den eiendommen som senere fikk g.nr. 51, br. nr. 15. Parten fikk en skyld på 3 lsp. tunge, altså en ganske liten eiendom. Kristian var født i 1792 og døde i 1850. Han var gift med Anne Sofie Jakobsdatter fra Kjeller i Skedsmo 1793-1869. Vi vet om to barn: Maren 1833-1869, gift med Ole Engebretsen Aasgaard, overtok eiendommen og Anne 1835 -1864.

Kristian Jansens enke, Anne Sofie Jakobsdatter, solgte garden, visstnok i 1854, (skjøte 1863) til sin svigersønn Ole Engebretsen Aasgaard 1824-1898, gift første gang med Maren Kristiansdatter Sørli 1833-1869. Barn: Kristian, født 1855, til Amerika, Engebret, født 1856, brannmann i Kristiania, Anne Karoline (Lina), født 1861, gift med Edvard Bakke, Marte 1863-1867, Maren, født 1865, gift med Fredrik Pedersen fra Moss, kom til Fredrikstad, Johan, født 1868, overtok eiendommen. Ole Aasgaard ble gift 2. gang med Karen Amundsdatter Berger fra Skedsmo 1830-1898. Barn: Minda, født 1872, gift med Olaus Johansen Sørvald.

Ole Engebretsen Aasgaard tilhørte tydeligvis en musikalsk familie. Han er kalt trompetfører, og hans sønn ble også musiker. Ole Aasgaard eide også br. nr. 11 og br. nr. 24.

Etter at Ole og Karen var døde, overtok sønn av 1. ekteskap Johan Sørli 1868-1955, gift med Ovidie Skullerud 1875-1954. Barn: Kåre, dro til Amerika, Magnus 1904-1981, gift med Ragna Ihle, lærer ved Sørumsand og Sørumsand skoler, Arne (tvilling) født 1904 og Erling, født 1905.

Johan Sørli var også musiker, vanligvis kalt Johan Trompeter. Han ble musikkfanjunker og stiftet bl.a. en hornmusikk på Sørumsand i 1895. Johan Sørli flyttet til byen. Nå gikk denne Sørli-garden på handel i noen år.

De følgende eiere har vært Frans Henriksen, Sem Gulbrandsen og Arne Sæther. Så stod denne garden øde i noen år.

Banken solgte i 1930 til Lars Skaarer fra Fet, 1876-1958, gift med Gunda Holt 1883-1964, også fra Fet. De fikk ingen barn.

Lars og Gunda Skaarer solgte i 1950 til Bjarne Merli, født 1897, gift med Selma Frantsen, født 1904. Barn: Kåre, født 1926, Lilly, født 1928, Arne, født 1930 og Einar. Bjarne Merli hadde eid Dammen før han kjøpte denne Sørli-eiendommen.

I 1962 solgte Bjarne Merli eiendommen til Staten, som samme år solgte til Asbjørn Jensen og hans kone Elsa.

Senere har denne Sørli-garden blitt delt opp og solgt som tilleggsjord. Rolf Nordby kjøpte en del, bl.a. uthusene.

Sørлитеie G.nr. 51. br.nr. 13,

var en del av Jan Henrik Kristoffersens bruk som ved delingen fikk en skyld på 4 lsp. tunge. Garden overtok Kristoffer Jansen, født sannsynligvis i 1782, gift med Marte Hansdatter, som visstnok var fra Sulerud.

Kristoffer flyttet til Lunder og overdro i 1816 Sørлитеie til sin bror Ole Jansen, født sannsynligvis i 1787, gift med Berte Hansdatter Sørli. Noe mere vet vi ikke om denne familien.

Det ser ut til at den neste eieren av Teie ble Ole Hansen. Om ham vet vi ikke mere enn at han skjøttet garden i 1851 til Henrik Kristian Hansen Sørli (kalte seg vanligvis Kristian) som i følge folketellingen 1865 skulle være født i 1789, gift med Inge Halvorsdatter Mork fra Blaker. Denne familien bodde tidligere på g.nr. 51, br.nr 5 hvor den er omtalt.

Arvingene etter Kristian Hansen og hans kone skjøttet eiendommen i 1895 til deres sønn Halvor Kristiansen, født 1826. Han var ugift, og i 1905 skjøttet han garden til Harald Sørli 1889-1946, gift med

Gulborg Bøhler fra Norum 1902 -1992.

Harald var sønn av Hans Petter Hansen fra Vestigarn. Harald og Gulborg fikk disse barna: Marit, født 1924, gift med Lennart Borgstrøm i Malmø, Inger, født 1926, gift med Alex Armstrong, Skottland, Harry, født 1929, gift med Hedvig Hartvigsen, Arne, født 1930, gift med Ann Stranger, Bjørg, født 1932, gift med Rolf Halvorsrud, Greta, født 1935, gift med Jon Rønning, Svein, født 1939, gift med Anne Britt Arnesen, og Lise, født 1946 (etter at faren var død), gift med Øvind Møllegaard. Harald Sørli hadde Teie til 1928.

I 1929 ble det utstedt auksjonsskjøte på denne eiendommen til Magnus Egner fra Hol 1902-1985, gift med Aslaug Haftun fra Kongsvinger, 1903-1994. Barn: Anna Karin (Ka), født 1933, gift med Anders Grønvik, Ole-Kristian, født 1935, gift med Aslaug Sæther. Magnus Egner overtok farsgarden Hol i 1947 og solgte Teie til Ragnvald Furulund 1905-1990, gift med Marthe Knai 1910-1971. Barn: Eva, født 1939, overtok garden, Randi, født 1943.

I 1965 overtok Ragnvald Furulunds datter og svigersønn Eva og Ole Hofskelrud. Eva er født i 1939 og Ole i 1932. Barn: Odd, overtok garden, Kjell, født 1965. Eva og Ole Hofskelrud har bygd ny hovedbygning, uthus og kårbolig på garden.

I 1997 overdro de til deres sønn Odd Hofskelrud, født 1959, som driver med melkeproduksjon. Sørлитеie er nå på 250 mål innmark og 251 mål skog.

Dammen

Dammen lå egentlig på Bæregeiendommen, men kverna som hørte til Dammen var felles for Bæreg og Sørli-gardene. Dammen var altså opprinnelig husmannsplass under Sørli.

Den første opplysningen vi har om folk i Dammen, stammer fra 1701. Da het husmannen her Kristen Hansen. Han var født omkring 1645 og døde i 1728. I følge opplysninger fra 1711 het hans kone Anne Hansdatter, død i 1714. Det er mulig at Kristen allerede samme år giftet seg med en som het Berte Andersdatter. Kristen og

Berte er iallefall oppført som boende i Dammen det året.

Så ha vi ingen sikre opplysninger om hvem som bodde i Dammen før i 1760-årene. Vi vet at i 1762 bodde Syver (Sjur) Alfsen i Dammen. I følge bygdeboka for Sørnum var han født i 1722 og død 70 år gammel i 1792. Syver ble ansatt som klokker i Sørnum i 1784, og i 1785 gav han til Sørnum kirke en fattigbøsse som fremdeles er oppbevart.

Syvers kone het Kari, og hun døde 70 år gammel i 1789.

Vi vet om et par barn: Gjertrud, gift med Gulbrand Larsen eller Gulbrand Nilsen fra Asak, og Kristian Syversen som overtok Dammen. Han døde 36 år gammel i 1791. Kristians kone het Kari Engebretsdatter, død 63 år gammel i 1814. De fikk iallfall 3 barn: Karen Syrine, født 1783, Mari, født 1785 og Dorte, født 1788.

Kari Engebretsdatter giftet seg igjen med Ole Olsen, som er oppført som husmann i Dammen i folketellingen 1801. Han var da 39 år. Ole og Kari fikk iallfall to barn: Kristine, født 1793 og Berte født 1796. Noe mere vet vi ikke om denne familien.

Kirkeboka for 1837 viser at Kristoffer Pedersen bodde i Dammen det året. Hans kone het Mari Nilsdatter, og de fikk en sønn som het Nils.

Dammen blir selveie. G.nr. 51, br.nr.2.
Jens Kristiansen fikk skjøte på Dammen i 1848 for 300 speciedaler og ble dermed den første selveieren. Jens døde i 1873, 75 år gammel. Hans kone het Marte Maria Hansdatter 1816-1890. Vi vet om disse barna: Betsy, overtok eiendommen, Gunda, og Torine, født 1857, gift med Jens Larsen fra Romsås i Ullensaker.

Etter foreldrenes død overtok Betsy Jensdatter Dammen. I følge folketellingen var hun født i 1846. Hun var gift første gang med murer Lars Johan Larsen Hellstrøm, født i Sverige. Barn: Juliane Marie 1879-1881, Anna Marie, født 1884 og Janna Matilde, født 1888. Janna ble gift med snekker Ole Olsen fra Lillestrøm. Betsy ble skilt fra Lars Hellstrøm, noe som må ha vært

temmelig oppsiktsvekkende den gangen. Betsy Dammen giftet seg igjen med Ole Olsen, en snekker fra Aurskog. I dette ekteskapet ble det ingen barn.

I 1909 ble det utstedt skjøte på Dammen til Anton G. Sørli, født i 1877, gift med Karen Sofie Larsen, født 1878. Barn: Georg, født 1911, gift med Ruth Ihle, Anna, gift med Olaf Merlihaven.

Anton Sørli skjøtet eiendommen i 1924 til Bjarne A. Merli, født 1897 som kjøpte Nordgarn Sørli i 1950. Om familien, se Nordgarn 51/15.

Halvor Bæreg kjøpte Dammen sammen med Kvennstua og Sibilstua. Disse eiendommene har senere tilhørt Bæreg.

Sørlibråten (Lykkja)

Folketellingen av 1801 oppfører Ole Engebretsen, 55 år, som husmann under Sørli, og alt tyder på at det dreier seg om Sørlibråten. Oles kone het Mari Iversdatter, og hun var 54 år i 1801. Noen barn er ikke nevnt i 1801, men vi vet at de hadde en sønn som het Iver og som kom til Kvennstua under Bæreg.

Sørlibråten (Lykkja) G.nr. 51, br.nr.3.

I 1837 får Hans Helgesen skjøte på denne eiendommen. Det må være Hans Helgesen Hæra det dreier seg om, men helt sikkert er ikke dette.

I 1880 skjøter Jakob Andersen Norum som Hans Helgesens eneste og myndige arving denne eiendommen til Ole Engebretsen Sørлие, født 1825 på Nordlie. Han er i 1865 og 1875 oppført som tømmermann og husmann med jord i Lykkja. Han var altså både husmann og selveier. Ole bodde først på en plass kalt Olahølet som han visstnok hadde ryddet selv. Han fikk som nevnt skjøte på Sørlibråten i 1880. Hans kone het Berte Jørgensdatter, og hun var født i 1814. Av deres barn vet vi om Johan, født 1846, overtok eiendommen, Anne, 15 år i 1865, Maren Dorte, født sannsynligvis i 1854, Anton, født 1856, kom til Arstun Lykkja og Martin, 7 år i 1865, kom til Holtet (51/20).

Den neste eieren som det ikke er registrert noe skjøte på, var Ole Engebretsens sønn Johan Olsen 1846-1900, gift med Helene Olsdatter, født 1843. Barn: Olaus, født 1872, overtok eiendommen, Inga Emilie, født 1875, Anna Ovidia, født 1878, Dyvart (tvilling), født 1878, overtok den andre Lykkja-eiendommen (51/27), Edvart, født 1882, kom til Bøler, Bernhard Ingvald (tvilling) med Edvart født 1882, gift med Tekla Augusta Eriksen Sørvald, født i Sverige, Hilda, født 1886. Johan Olsen er i folketellingen 1891 kalt både selveier og husmann med jord. Johan var død før folketellingen 1900 da Helene Olsdatter er oppført som enke.

Den neste eieren av Sørlibråten ble Johan Olsens sønn Olaus Johansen, født 1872, gift med Ragna Nilsen 1871-1907. Barn: Olaf, født 1896, Helga, født 1899, Johan, født 1901, overtok eiendommen, Laura Amalie, født 1903, Sigurd Eugen, født 1906, brukte navnet Eugen.

Olaus Johansen Sørlibråten var murer, og i 1931 skjøtet han eiendommen til sin sønn Johan Sørlibråten 1901-1981, gift med Svanhild Johansen. Barn: Oddvar, overtok eiendommen, Berit, født 1942, gift med Arvid Andersen og Signe 1945-1996.

I 1972 overtok Johan Sørlibråtens sønn Oddvar Sørlibråten 1938-1991, gift med Evelyn Eskildsen fra Mandal, født 1947. Barn: Elin, født 1966, barnepleier, gift med Roar Lyshaug, Ove, født 1968, biolog. Oddvar Sørlibråten har planert, grøftet og bygd nytt hus på eiendommen.

Sørlibråten er på 42 mål innmark og 20 mål skog. For tiden er eiendommen forpaktet bort.

Øverfjellet G.nr. 51 br.nr. 12

Øverfjellet var en plass som lå i Sørli-skogen. Vi vet det har bodd folk der, for det finnes ennå rester etter hus. Men det merkelige er at ingen folketellinger nevner Øverfjellet.

Denne eiendommen ble skylddelt fra br. nr. 8 i 1870, med betegnelsen 51/12 og året etter skjøtet til Ole Larsen Lunders bo. Senere eiere har vært Anne Marie Olsdatter

(1872) og Ole Gulbrandsen (skjøte 1880) og S.A. Svendsen (skjøte 1890). Svendsen eide flere eiendommer i Sørum.

I 1910 ble Øverfjellet skjøtet til Olaus Johansen Sørlibråten, og senere har Øverfjellet hørt sammen med Sørlibråten 51/3.

Bakke

Hans Helgesen Sørli overlater i 1785 plassen Bakke til sin bror Erik Helgesen (sønn av Helge Børgersen Sørli). Erik døde 50 år gammel i 1795. Erik fikk iallfall en sønn som het Helge og som overtok plassen. I kontrakten fra 1785 står det at Erik kan bruke plassen Bakken for sin og sin kones levetid mot en avgift på 8 riksdaler årlig. Erik skal i følge kontrakten holde hus og gjerder i forsvarlig stand. Han har rett til brenneved etter utvisning, dessuten tømmer til husene, og han har fri havn til kuene. Videre står det - som vanlig i husmannskontrakter - at han skal være landherren hørig og lydige og oppføre seg som en rettsskaffen husmann.

Etter Erik ble hans sønn Helge Eriksen husmann i Bakke. I folketellingen 1801 er han iallfall kalt husmann med jord. Etter den samme folketellingen skulle han være født i 1774, og han døde i 1848. Helges kone het Anne Iversdatter, og hun var 35 år i 1801, i følge folketellingen. Vi vet om disse barna: Erik, født 1796, overtok Bakke, Kari, født 1799 og Hans, født 1812, kom til Hæra. Helge fikk sannsynligvis også en datter som het Helene og som bodde i Hæra i 1865 og 1875. Det ser ut til at Helge Eriksen bodde noen år i Holtet før han kom til Bakke. Helge Eriksen fikk i 1813 skjøte på Bakke, skyldsatt til 3 ½ lispund tunge.

Bakke g.nr. 51, br.nr. 6

Helge Eriksen ble altså den første selveieren i Bakke. Den neste eieren ble hans sønn Erik Helgesen, født 1796. Han var gift med Dorte Tomasdatter Sørli 1798-1883. Dorte levde som enke i Bakke i 1875, men ikke Erik. Erik og Dorte fikk disse barna: Kari, født 1823, gift med Gulbrand Amundsen Stokker i Ullensaker, Anne Maria 1825-1864, Hans 1827-1907, gift

med Mari Olsdatter Sørli, overtok Bakke sammen med sin bror Lars, Jakob, født 1830, gift med Berte Maria Kristoffersdatter Størsrudeie, bodde i Bakke i 1865, Lars, født 1832, overtok Bakke sammen med sin bror Hans, Maria, født 1835, Ole, født 1840, gift med Berte Maria Larsdatter, født på Refsumeie, og Torvald, født 1843, skomaker, bodde i Bakke i 1875.

En gang mellom 1865 og 1875 overtok Erik Helgesens sønner Hans og Lars Eriksen. Hans Eriksen 1827-1907 var gift med Marie Olsdatter Sørli 1831-1875. Barn: Edvard Olaves, født 1870, kom til Merlienga. Lars Eriksen var gift med Kari Håkensdatter fra Gjerdrum (hun tjente på Bakke i 1865), født 1835. Barn: Emma, født 1870, bodde hos sin bror Karl, Karl, født 1873, overtok Bakke, og Lina, født 1876.

Den neste eieren av Bakke ble Lars Eriksens sønn Karl Bakke, født 1873. Han er i folketellingen av 1900 oppført som eier, men skjøte fikk han først i 1908. Karl Bakke var både tømmermann og takstmann.

Han var ugift, og den neste eieren ble hans søstersønn John Bakke 1907-1981, gift med Harda Hammeren 1909-1995. Barn: Leif 1931-1966, gift med Randi Gauterud fra Frogner.

John Bakke solgte garden i 1954 og kjøpte Stensrud i Lørenskog. Den nye eieren av Bakke ble William Bjørnevold, født 1909, gift med Solveig Valle, født 1921. Barn: Kari Elisabeth, født 1946, adjunkt, gift med Yngvar Lundtveit, Lunde i Telemark, Tone Ingrid, født 1948, arbeider i skoleadministrasjonen, Terje Vidar, født 1950, overtok garden. Bjørnevold har planert mye av garden og modernisert hovedbygningen.

Solveig og William Bjørnevold har bygd kårbolig ved Hæra.

I 1977 solgte de garden til deres sønn Terje Bjørnevold, født 1950, gift med Mette Skjønhaug fra Stubjar i Aurskog, født 1956. Barn: Jon Terje, født 1980, Anders, født 1984 og Tina, født 1989. Terje og Mette Bjørnevold har modernisert hovedbygningen ytterligere, og de forpakter Sørlibråten (ca. 50 mål) og Bakenga (ca.

170 mål). Eiendommen består nå av g.nr. 51, br.nr. 6,7,19,26 (Haugen), 28 (Granset), 29 og 30 (Hæra). Disse bruksnummerne er slått sammen til g.nr. 51, br.nr. 6. Driften på Bakke er nå lagt om til kornproduksjon, og garden er på 180 mål innmark og 200 mål skog.

Bakke, g. nr. 51, br. nr. 7

Denne gardparten ble skilt fra br.nr. 6 i 1868 og solgt til Anders Larsen Sørvold. I 1895 utstedte han skjøte til Johan Hansen Sørvald, og i 1914 gav skifteforvalteren skjøte til Hans Sørvald.

1942 ble det utstedt auksjonsskjøte på denne eiendommen, sammen med br. nr. 29 og br.nr. 30 Hæra til John Bakke.

Eiendommen har senere hørt sammen med g.nr. 51, br.nr. 6.

Bakke og Hæra g.nr. 51, br. nr 29 og 30.

Denne Bakke-eiendommen ble i 1908 skylddelt fra br. nr. 6. Eier var Edvard Bakke som senere kom til Merlienga.

Edvard Bakke skjøtet eiendommen i 1922 til Hans Johansen Sørvald. Senere har denne eiendommen hørt sammen med Bakke 51/6,7 m.fl.

Thor Hexeberg

Verk og virke på Rånåsfoss

Historielaget inviterer i samarbeid med Akershus Energi til et åpent møte i den gamle kraftstasjonen på Rånåsfoss tirsdag 24. mai klokka 19.00. Akershus Energi har i vinter engasjert historikeren Finn Overvik til å gå systematisk gjennom arkivene med dokumenter og bilder helt fra starten av byggearbeidene og til i dag. Han vil vise oss godbiter av sine funn.

En time før møtet starter – klokka 18.00 – inviterer vi samtlige salgsrepresentanter for Sørum bygdebok samme sted for å få en briefing om hvordan salgsarbeidet legges opp i forbindelse med at bind 2 kommer i november.

Jan Erik Horgen vil orientere om innholdet i det andre bindet, og Anders Henriksen vil vise oss noe av det flotte bildematerialet.

1905 i lokalhistorisk perspektiv

Fredag 29. april klokka 19.00 inviterer historielaget i samarbeid med Stiftelsen Valstad Café til åpent møte på Valstad Café på Sørumsand. Professor Tore Pryser fra Høgskolen på Lillehammer kommer for å fortelle om unionsoppløsningen 1905 i et lokalhistorisk perspektiv.

Møtet er et ledd i den nordiske uka som munner ut i Foreningen Nordens store arrangement 5. til 8. mai med gjester fra våre nordiske vennskapskommuner i Hagfors, Lapua og Kjellerup.

De rikspolitiske hendingene i forbindelse med unionsoppløsningen er solid dokumentert, men hvordan var stemningen lokalt? Hvem var de 184 som stemte nei til unionsoppløsning? Og hvilke krefter var det som arbeidet for republikk?

Dette er spørsmål Tore Pryser stiller, og som han oppfordrer historielag over hele landet til å interessere seg for.

Fikk du ikke Sørum-Speil nr1?

Ved utsendelsen av årsmøtepapirer, giro for betaling av kontingent og Sørum-Speilet nr. 1-2005 fikk vi et feil sett med adresselapper. Vi oppdaget heldigvis dette under pakkearbeidet for utsendelsen, så vi tror vi har rettet opp de fleste feilene, men helt sikre er vi ikke. Dersom du savner denne forsendelsen, ber vi deg ta kontakt med kasserer Kaare Svarstad på tlf. 63824242.

Sørum-Speilet

Artikler fra Blaker og Sørum historielag

Redigeres av Svein Sandnes.

Returadresse: Svein Sandnes.

Eidsvegen 1, 1927 RÅNÅSFOSS

B